

НОНИРХОЛТОЙ ОПЫТ

(селькорнуудай бэшэгтэ обзор)

Томо колхоздо ханын гансахан газета хадаа (илангаяа полевоий халуун худалмэрийн ведэ) колхозой ажабайдалай олон янзын худалмэрийн үдье обслуживалжа ба бүхы колхознигуудтай барисаа байгуулажа шадахагвй гэшэ. Иимэ дээрэнь олон газарнуудта нитэ колхозно ханын газетнэ гадна малажалай ба полеводческа бригаданууд дээр, бригадна газедвуд гаргадаг байна. Тус газедвуд хадаа нитэ колхозно газедтөө хэр ээртэ барисаатайб, колхозно газедийн редколлеги ямараар тухаланаб, тэрэнь дээрэнь, төдөний худалмэрийн амжалта харагдаха байна.

Краснодарска хизаарай, Белореченска районий "Ленинэй Зам" гэжэ колхоздо бригадна ханын газедэй бии болонон тухай ба тэрэнийн "Сталинска замай түлөө" гэжэ, нитэ колхозно газедэй хувтбэрилхэнэйн опыт тухай нүхэр Н. Полтавский бэшэна.

"Сталинска замай түлөө" гэжэ колхозно, ханын газета хадаа нэгэ үдэр вижөөд лэ гаргагдана. Тэрэ хадаа массава худалмэри ехээр ябуулдаг, культура ба важиточно ажабайдалай түлөө тэмэсэдэг байна, тиймөнэ ондоошье колхоздо хувдэтэйдэ тоологдодог юм.

Манай колхоздо бригадна ханын газета гаргадаг болонон хойшо, селькорнуудай худалмэри илангаяа үргэн далайсатай болоо. Эдэнэр хадаа колхозно ханын газедэй хувтбэри доро өбтэйгээр худалмэрилэнэ.

"Ленинэй Зам" колхозой бригадна ханын газета хадаа комсомольско организациин инициативаар бии бологдонон байна. Тус колхоздо 32 комсомольцууд бии, тэдэнь, ханын газедэй худалмэридэ активнаар хабалдалсадаг байна. Нэгэдэхи бригадын газедые комсомолка В. Вергунова редактировадаг, хоёрдох бригадала—комсомолка-стакановка А. Баморина ба ив-товарна фермэдэ—комсомолка А. Кулыгина.

Колхозно ханын газедэй редактор нүхэр Б. Золотарев хадаа редколлегийн членгүвдэй, селькорнуудай ба бригадна ханын газедвудэй редакторнуудай совещани нарадаа хоёр дахин хэдэг байна. Энэ совещани дээрэ ханын газедэй худалмэрийн планине зүблэн хэлсэдэг юм. Партийна организаци хадаа колхозой хэблэдэ ехэхэн анхаралаа табидаг.

Редакторнууд хадаа парторг Бацкаловича зүбшөөл өрөжэ хандажа дадал болошонхой, тэдэ, тэрэ хадаа зүбшөөл үгэхые хэдыдэшье арсадагвй.

Колхозно ханын газедэй редколлеги хадаа хүүдөө интеллигентинүүдэ ханын газедэй худалмэридэ хабалдалсуулахые оролдодог ба селькорнуудай зэргэдэ хүүдөөгэй түрүү хувдэ хандууладаг байна. Колхозно ханын газет хадаа селькорнуудтай, тэрэнь нэгыннэ хургагша А. Яковец болоно.

"Ленинэй Зам" колхозой ханын газета болбол иимөнүр организационно худалмэри ябуулаһанай результатта, хонирхолтойшье, культурнашье болоо.

Нүхэр Полтавский хадаа заключени соогоо, "Ленинэй Зам" колхозой селькорнууд хадаа районно газедтэй халуун барисаатай, тэндэнь заабари ба зүбшөөл абадаг байна гэжэ бэшэна. Районно газедэй редакци хадаа селькорнуудта тухаламжа зүвүлдэг, ханын газедта хэргэлдэдэг, саарна, шэрэ ба ондоошье зүйлнүүдэ үгэдэг, районно газедтэй барисаатай байхадаа, колхозно ханын газета хадаа амжалтатай байдаг байна гэжэ бэшэна.

Нүхэр И. Шилькин хадаа Погарска районной, Орловско областин, Голояшовка селодо гарадаг ханын газедые редактировадаг. Өөрынгөө опыдай тухай хэлэхэ зуураа, районно газедтэй барисаатай байһанай удхашанарые тэмдэглэжэ ингэжэ бэшэна: "Намайе ханын газедэй редактор

бологожо 1931 ондо хунгаһан байна. "Колхозно жизнь" гэжэ районно газедэй гарадаг болонон хойшо тэрэнтэй барисаатай болооб, һүүлшэгтэе областной газедэй активна селькор болонон байнаб.

Өөһэдэнь гаргаһан ба колхознигуудай уншаһан ханынгаа газедэй номернуудые районно газедта сөгнэлтын тула эльгэдэг, заримандаа областной газеташье эльгэдэгбди. Тэндэ манай ханын газедые хараад, критическэ дуралхануудтайгаар гэдэргэнь эльгэдэг байна. Бэдэ, редколлегийн членгүүд хадаа нимэ обзориудые тон хүүдэтэйдэ тооложо доторхойгоор хэлсэдэг байнабди. Тэдэнь болбол хэнэн алдуунуудаа залхаа хэрэгтэмнай ба газетаяа найжаруулаха ябадалманай тухаладаг байна.

1935 ба 1936 онуудта, би хадаа районно газедэй редакциин хувтбэри доро ханын газедэй редакторнуудай заочна курсдэ хураһан байгааб. Знанияяа практическа бөлүүлхын түлөө, өөрынгөө знанине редколлегийнгөө членгүүдтэ үгэхые оролдодог байгаа нэм. Иимэ зорилгоор, селькоровско активнай совещани үнгэргэжэ, заочна курсын лекцинүүдые шудалажа, мүн эндэ гаргагдаал байһан ханынгаа газедэй номерые критикэлэдэг байһан байнабди.

Ханын газедэй гарагагдаха гуримые нимээр тогтоогообди:

Редколлеги хадаа тусагаар үдэртэ сугалараад статьянуудаа зүбшэхэ. Хэр магад статьягай факт багатай гү, али өтгөхөөр бөшө байгаа наань, тэрэ статьягай автортай хөөрөлдөхыень гү, али ондоо хэмжөө абхиенэ редколлегийн нэгэ члендэ даалгагдадаг байна.

Тон серьезно, бүхы районной интерестэй статья байгааһаань, тэрэниие районно газедтэ эльгэгдэдэг байна.

Ямар нэгэн шалтаганһаа статья газедтэ гаргаагвйһаа тэрэниие ямар ушарһаа, юундэ гарагаагвйнгөө тухай статьягай авторто хэлэжэ үгэдэг байнабди.

Мүн лэ редколлеги хадаа статья ямараар редактировагдаһан ба юун гэжэ заголовок хэрэгтэйб гэжэ мэтые зүбшэдэг.

Эдэ бүгэдэе хэнэйнэгэ хойно, фактыень, жэшэвнүүдэнь хаянгвй ба авторска стилинь хазгайруулангвй литературна обработка хэдэгбди.

Обработалагдаһан статьянуудаа газедта бэшэхэнэе урида тэрэненэ хэдэн дахин уншадаг байнаб. Ойлгомжотой, һонор ба грамотно статья бологохын тулада, таараагвйень дахин залхаа, үлүүгын хаяха, зарим үгэвнүүдэнь ондоо үгээр хэлэгхэ гэхэ мэтын заһабаринууд оруулагдадаг байна.

Статья бүхэниие юрэ орхидогвйбди, ямар статья хэзээ гаргаагдааб, тэрэний үндэһөөр ямар амжалта туйлагдааб гэжэ мэтын үгэ хэлэхэнэ гадна, газедта гарагаһанай статьянууднай хадаа тусагаар лапка соо байдаг, тини, редколлегийн учедые найнаар хөөд байхада колхозой урда отчедоо хэхэдэ найн байдаг.

"Колхозник" гэжэ (Рязанска районной, Долгининска колхоз) ханын газедэй редколлегийн өбтэй найн худалмэрийн тухай ханын газедэй редактор нүхэр Л. Бычков ингэжэ хэлэнэ:

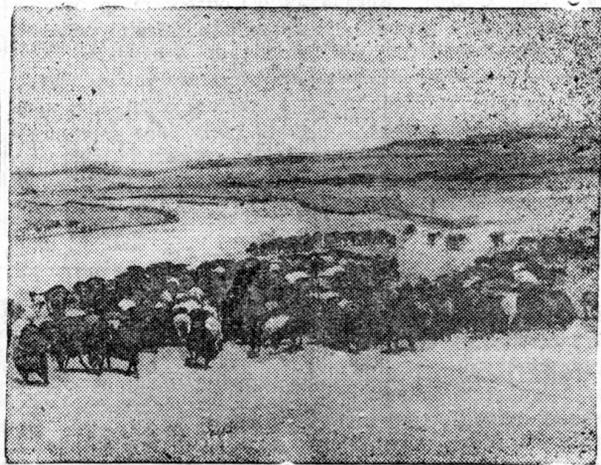
"Манай редколлеги хадаа 7 хувдүүдээр бүридэнэ юм. Редколлегийн членгүүд хадаа өөһэдэнь гол худалмэрийн талаар, зүбхэн лэ, колхозой элдэб худалмэритэй барисаатай байха бөшэ, харин үшөө хургуули, клуб, сельсовет, учрежденинүүдэй худалмэрийнүүдтэй барисаатай байдаг. Манай газета активууд ба селькорнууд олон (35 шахуу селькорнуудтайбди), эдэ хадаа селогойнгоо бүхы ажабайдалые харуулхадаманай тон ехэ тухаламжа хүргэдэг юм.

Манай худалмэриие парторг нүхэр М. Касаткин хадаа заажа үгэдэг. Бэдэ планай ёһоор худалмэрилэнэбди. Редколлегийн член бүхэн, плантаяа таараһан тусагаар даалгабаринуудтай байдаг,

тэдэ хадаа өөртөө дүтэ, танил асуудалтаяа найса танилсаад, тэрэнь тухайдаа газедта бэшэдэг.

Бидэнэр статьянуудые бодото хэрэг дээрэнэ бөлүүлжэ шададаг байнабди, нимэһээ колхознигууд хадаа статьянуудые дуратайгаар бэшэдэг байна. Жэшэнь, потребительска обшествен семейственностиин ба тэндэ үрилтын болонон тухай селькорнуудай сигналаар, тэрэний түрүүлшгэ болбол харюусалгада хабалдуулагдаһан байна. Суд хадаа Стрелковые жэл соо баалалтын худалмэри хэхөөр, мүн тэршөлөн, үрилтэ хөгшөд хадаа 2 жэлдэ түрмэдэ хууһаар шидхэгдэнэ байна. Энэ мэтын жэшэвнүүдэ олые харуулажа болохо байгаа. Иимэ дээрэнь колхознигууд хадаа найнаар гаргагдаһан газедые харахые угаа ехээр хүүдэдэг юм. Бэдэнэр газедта зунай сагта улицада, вбөлдөө клубта байлдаг байнабди.

Сентябрьһаа декабрь хүртэ 22 номер ханын газета, 18 специальна бюллетенинүүдые гаргабабди.

ZURAG DEERE: M-Шибerei aimagai Kaganooviciin pazemzete kolxoozoi хонид билсэерте ябана. (P. Mixailovai foto).

БҮХЭСОЮЗНА ХҮДӨӨ АЖАХЫН ВЫСТАВКЭДЭ

Гоё найханаар шэмэглэгдэнэ "Киргизин" павильон абтаба. Киргизин колхозууд ба совхозууд болбол ехэхэн амжалтануудые туйлаһан байна. Хлопчатнигай ургасын талаар Союз доторхи түрүү республика болоно. Колхознигууд

дань зажиточна байдалтай болоо. Унгэрэгшэ жэлдэ "Интернационал" колхоз болбол нэгэ га хлопотһоо хоёр миллион шахуу түхэригэй доход абанан байна. Колхознигуудай ажалта үдэр бүхэндэнэ 14 түрүү хүртэнхэй.

колхознигуудай, гектарһаа центнер хүртэр шеницын ургасые туйлаһын хэлэхэ байна.

"Дальна восток" павильон

"Дальна Восток" павильонной гэр хадаа архитектуурна ураар ба нарийн нягтаараа илгарана. Орохо газарайн баруун талада, хасанска байлдаануудай болонон районной, художественноор зурагдаһан карта, зүүн таладань—хүнэй газар нэгэшье алыганай ээргын хэрэггвй. Зүгөөр, өөрынгөө газарые, нэгэшье вершок өөрынгөө газарые, хэндэшье үгэхэ гуйбди" гэһэн бэшэг.

Павильонной нэгэдэхи залын Приморско ба Хабаровска хизарнуудай ажахын ба оборонно хүсэндэ зориулагдаһан байна. Урижэлтэй газарнуудань үндэр ургаса ургуулаһан 15 жэл соо таряа суглуулга хоёр хахад дахин ехэ болһон байна. 50-һаа дээшэ промышленно шэнэ центриүүд ба худалмэришэнэй поселканууд бии болгодоо. Ябагдашагвй тайга соо Комсомольск город урган бии болоо.

Энэний тухай панно, диаграмма, экспонатууд хэлэжэ үгэнэ. Дальна Восток—ана хадаа янтарна шеница, найн сортын заһаһан, ой модон, нүүрһэн, нефть, хадын хрүсталь...

Бурят-Монголой АССР-эй, Читын областин, Еврейскэ автономно областин залнуудаар Дальна Востогой байлагуудые үйлдэрилэн хэрэглэжэ байгаа колхознигуудай стакановска худалмэри, хуушан ба шэнэ деревни харуулагдаһан.

Бурят-Монголой залда байһан, урдань нүүдэй ябаһан Тогоошо Данзановой хуушан гэр хадаа хүнэй байраһаа түрүүн, нохойн байрые хануулаһан. Энэний хажууда Тельманей нэрэмжэтэ хүүдөө ажахын артелиин член болоод байһан Тогоошо Данзановой шэнэ гэр харуулагдаһан.

Холын северые шэнжэлэгэ

"Советска" павильондо, "Холын северые шэнжэлэгэ" гэжэ 65 квадратна метрэй хэмжүүртэй угаа ехэ фарфорно карта хэгдэжэ байна. Тус карта дэргүүр ледокольно карабельнуудай модельнууд, самоледууд ба бэшэ экспонатууд байгуулагдаһан.

Павильондо, хүүдөө ажахын амжалтануудые, оленеводство

ангай промысла, уһанай агуудые ба бэшэдые демонстрироваһан экспонатууд бии. Энэ бүлэг болбол северэй арадуудай институудай студентнүүдээр бүтөөгдэнэ, паннонуудаар ба скульптурнүүдээр гоёор хэгдэнэ байна.

Павильонной хажууда, хойто полюс дээрэ папанинцануудай лагерь байха.

Ногоон театрай барилга дээрэ

Ногоон ехэ театрай газарай худалмэри ба фундаментын табилга дүүрбэ. Амфи-театраар байгуулагдаһан, зри-

тельнэ залын 5 мянган хүнэй тухартайгаар тоологдонхой. Театрай барилга июлин 30-да дүүрэнэ байха.

"Механизацин" павильон

"Механизацин" павильон болбол дирижабльнуудай байгша тон ехэ ангарын формотой байна. Утань 120 метр. Ажурнэ металлеска формонуудынь монументальна түмэр-бетонно платформнуудта түшлэгэнэ. Площадь дээрэ Сталинэй 25 метрэй скульптура байгуулагдажа байна. Энэ болбол выставкын участка бүхэнһөө харагдаха.

"Механизацин" павильонной площадь дээрэ хүүдөө ажахын машинабайгуулгын 26 томохон заводуудай ба 4 тракторнууд, 3 автомобильна заводуудай продукция харуулажа байна. 33 олон янзын тракторнууд, хүүдөө ажахын 180 машинанууд, 17 автомобильнууд, хамта 280 машинанууд табигданхай.

Хабалдагша болбол ехэ хонирхолтой юмөнүүдые хараха.

"Үндэр ургасануудай истори"

"Москва" павильонной, Тульск залда "Үндэр ургасануудай истори" гэжэ книгын хоёр метрэй макет табигданхай специальна стендэ хэгдэнэ байна. Книгын хууданууд болбол "Ленинэй Труд" колхозой

Нолхозууд ба нолхознигууд!

1. Сабшалангай газарһаа найн ургасые туйлаһаһаа гадна, вбөнөө найн шанартайгаар хуряаха ба гутаахгвйгээр хадагалха шухала.

2. Ногоое хагдаруулангвй, ехэнхи ногооной массава сясэглэһэн ведэ сабшагты, ушарань, ногоон хагдархадаа, шэмэтэ зүйлнүүдэнь бага болохо ба клетчатканы (ногооной буйлардагвй хуби) ехэ болохо байна.

3. Сабшалга, тармалга ба бухаллалгын хоорондо 2-3 хоногһоо дээшэ забнар гаргажа болохогвй, сабшагдһан вбөные, хатамсаарань тармаха ба бухаллаха ёһотой. Бухаллалга ба һүриллэһэн хоорондохы забнарые 5-6 хоногһоо дээшэ бол гохо ёһогвй. Бухаллагдаһаар 5-6 хоноод байһан вбөнөн һүрилэгдэхэ ёһотой. Бухалай вбөные 1,5-2 центнерһээ бага бэшээр сомогты.

4. Убөные, намагтай ба уһа гарадаг газарта һүрилжэ болохогвй, энээнһээ боложо, вбөнөн 15-20 процент хүртэр гутадаг—буритадаг байна. Вбөнөө гансал үндэр, хуурай газарта һүрилэгты.

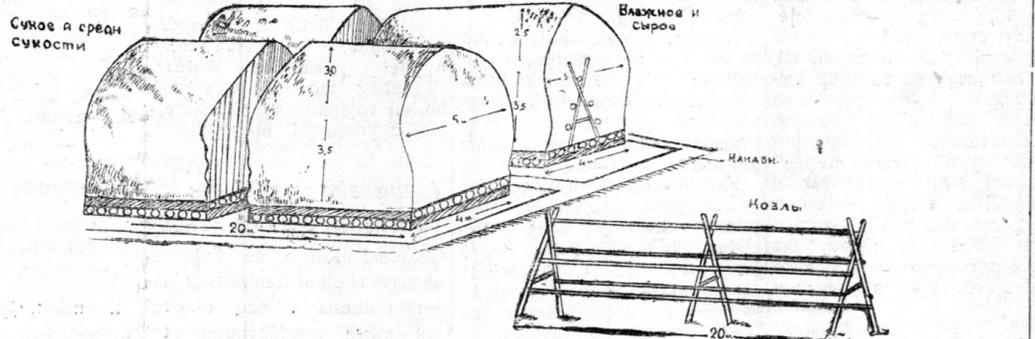
5. Вбөнэ һүрилэхэдөө дооронь вбилтэ хэгты, хуурай газарта—20-30 сантиметр, набтар газарта—50 сантиметр хүртэр вбилтэ хэхэ, энээгээрэ, вбөнөнһэйнгөө һуурин доодо хажууе гуталгаһаа ба уһанай гаралгаһаа хамагаалха байнат. Вбилтын тула монсогор модо, хургаа, бургааһа, хуушан голоомо ба бэшэдые хэрэглэжэ болохо.

6. Һүрин стандартна хэмжүүрые сахигты, энээгээр, вбөнөнһэйнгөө точно үгэ багсааха ба вбөнөнһэй шанарын үлэхэе аргабайдал олохо. Һүрингөө хэмжүүрые нимээр байгуулагты: утань 20 метр, газарараа үргенинь 4 метр, газарһаа дээшэ 3,5 метр газарта үргенинь—5 метр ба оройнь нүруу хүртэр үндэрын 6,5 метр Шингтэй вбөные хундыдөөд һүрилэгты.

7. Убөнөө һүрилхэнһэйнгөө һүлээр 10-15 хоног үнгэрһэн хойно, няктаржа хуугаад байхадань, һүриее ба оройеынь залхаа, нүхэ һүбэ, хонхорхой гаргажа болохогвй. Энээгээрэ бороогой, саһанай уһанай нэбтэрэлгөнөө вбөнөө аршалхат.

8. Бороогой ба саһанай уһанай урдахын тулада һүриее тойруулаад, 50 сантиметр үргэнтэй, 40 сантиметр гүнтэй канав малтажа, саһанай ба бороогой уһые урадхуулаха.

9. Вбөнөө һүрилэхэдөө элдэб янзын вбөнөнэй группые (добын, набтар газарай, намагай, ойн) холихогвй, илангаяа намагай ба ойн вбөнэ. Энээнһээ боложо, вбөнөнэй шанар муудадаг байна.

10. Һүрилэжэ байһан вбөнөө һүрини сагта хүсэд дуулангвй бү орхигты, һүринтай зосоонь уһан тогтохо, һүрилэггөө заагвй нэгэ үдэр дүүргэхэ хэрэгтэй. Иимэһээ, һүрилэгшэдэй ба вбөнэ шэрэгшэдэй бригадые укомплектовалха хэрэгтэй. Хэрбээ һүриһөө вбөнэ шэрэхэдэ нэгэ үдэр соо дүүргэхгвй байгааһаа, нэгэ үдэр шэрэжэ хүшэхэрхөөр, һүриһөө нүхөөр сабшажа абагты.

11. Сабшалангайһаа газарые хоротой ба муу ногоонһоо сэбэрлэгты, эдэ хадаа вбөнөнэй шанар муудууд ба мал эдөөлүүхэдэ ехэ муу байна. Хоротой ба муу ногоонһоо нэрэнүүдэе ба ингэ зүһэнүүдэнь райно, участково агромуудһаа, зоотехнигүүдһээ, ветврачуудһаа мэдэжэ абагты.

12. Бэлдэхэлэй вбөнэ Заготсенын пунктдэ найн шанартайгаар абаашагты.

"Бурзаготсено"